עקב ה

א. צוזאמען מיטן ציווי אויף מצות מזוזה (בפרשתנו[1]) „וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך", זאגט אן די תורה (גלייך נאכדעם[2]) אויך דעם שכר המצוה: „למען ירבו ימיכם וימי בניכם גו"; און ווי עס ווערט אראפגעברענגט אלס א פסק־דין אין שו"ע[3]: „כל הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו וכו'"[4].

אין דעם ענין הודעת השכר גלייכט זיך אויס מצות מזוזה מיט נאך געוויסע מצות וואס די תורה גיט צו וויסן בפירוש זייער שכר (ווי כיבוד או"א[5], וכיו"ב[6]); מ'געפינט אבער אין מצות מזוזה אן ענין נוסף וואס מען געפינט ניט ביי אנדערע מצות:

חז"ל[7] זאגן — און דער טור[3] ברענגט עס אראפ — אז דורך דעם וואס מ'איז קובע א מזוזה אויפן פתח הבית, היט דער אויבערשטער דעם בית („מלך בו"ד מבפנים ועבדיו שומרין אותו מבחוץ ואתם ישנין על מטתכם והקב"ה שומר אתכם מבחוץ"[8]);

וואס אט די שמירה, וואס ווערט אויפגעטאן דורך מצות מזוזה, איז ניט אן ענין פון שכר מצוה, נאר דאס איז (ווי דער ב"ח[9] איז מסביר) א „הנאה וריוח מגוף המצוה עצמה .. נוסף לו על השכר כו'". און דערמיט איז דער ב"ח מסביר דאס וואס דער טור שרייבט אז די שמירה דורך דער מזוזה איז „גדולה מזה" — „גרעסער" פון דעם שכר „למען ירבו וגו'"[10] — ווייל דאס איז א הנאה „מגוף המצוה עצמה".

---

1) יא, כ.

2) שם, כא.

3) יו"ד סרפ"ה. ובטור שם מוסיף „שהבית נשמר על ידה" ומפרש בב"י (בפי' הראשון) ש„הוא נס נגלה".

4) שבת לב, ב. וצע"ק מאי קמ"ל הש"ך.

5) יתרו כ, יב. ואתחנן ה, טז.

6) וראה ספרי כאן (פסוק יט. הובא ברש"י), וכן לחד מ"ד שבת שם — ד„למען ירבו גו'" קאי גם על ת"ת.

7) ע"ז יא, א. מנחות לג, ע"ב. וראה ירושלמי פאה פ"א ה"א (הובא לקמן בפנים ס"ו). זח"ב לו, רע"א. זח"ג רסג, ב. רסו, א. ועוד.

•) וגם לפי' השני כן הוא, אלא שאין זה מספיק לבאר שע"ז תהי' „גדולה מזה" בעיני האדם.

•) בלקוטי לוי"צ לזהר שם (ע' נט) מפרש מ"ש בזהר („כתוב שמי ושוי לפתחך") ד„קאי על השם שד"י שבחוץ המזוזה שהוא השומר, ר"ת שומר דלתות ישראל". אבל בנצוצ"א שם (מרמ"ז שם) מפרש דקאי על כללות המזוזה שעולה שם אדנ"י. וגם בלקוטי לוי"צ שם כ' ד(רק) „יותר קרוב לפרש" דקאי על שד"י (כי „לפירושו (דהנצוצ"א) ששמי קאי על

8) לשון הטור שם.

9) לטור יו"ד שם.

10) וראה עוד ביאורים במ"ש בטור „גדולה מזה" — בב"י שם. פרישה שם. ט"ז שם. ועוד.

המזוזה גימט' אד', הרי תיבת מזוזה וכן שם אד' אין נכתב במזוזה ואיך אמר כתוב שמי"), אבל אינו שולל פירוש הנצוצ"א.

וי"ל דיש יתרון גם בפי' הנצוצ"א, כי מפשטות לשון הזהר „כתוב שמי ושוי לפתחך" משמע, דקאי (לא (רק) על ענין **פרטי** במזוזה (שד"י, או אפילו „הי' שמבפנים ושד"י שמחוץ שביחד גימט' שם" — לקולויצ שם. ומסיים ד„שוב מצאתי כן ברמ"ז" — כ"א) על כללות ענין המזוזה.

ויש לקשר זה **דכללות** ענין המזוזה הו"ע ד„כתוב **שמי**" (ועי"ז „אנא כו' לנטרא לך") — עם המבואר בסידור (רעה, ב ואילך) דמזוזה כוללת כל המצות ושקולה כנגד כל המצות, כי היא בחי' או"מ כללי שלכן היא שומר כללי לשמור כל אשר לאדם כו' — וע"פ הידוע (לקו"ת בהר מא, רע"ג. דרמ"צ קנב, ב. ד"ה אתה אחד תש"ב פ"ב. ועוד) דמה שנקרא „**שם**" בלשון המקרא נקרא אור בלשון הזהר והמקובלים, ואור הרי אין בו התחלקות (כי זה נעשה ע"י הכלים).

נאָך מער: דער ענין השמירה איז ניט קיין זייטיקע „הנאה וריוח" פון מצות מזוזה, נאָר דאָס איז אַ עיקר אין מצות מזוזה, ובלשון התוספות[11]: „לשימור עביד"*[11a].

ב. מצד דעם יתרון אין מצות מזוזה — אז דער גוף המצוה איז אַ שמירה — איז דאָ אַ חילוק צווישן דעם אופן הקיום פון מצות מזוזה און דעם אופן הקיום פון אַנדערע מצות:

בכלל — מיט ברייגעזן בפירוש דעם שכר המצוות, איז די תורה אויסן ניט סתם צו דערציילן וועגן דעם, נאָר — כפשוטו[12] של מקרא — צו מחזק[13] זיין דורכדעם און מזרז זיין דעם קיום המצוות. חז"ל[14] זאָגן דאָך: „לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אע"פ שלא לשמה כו'", און דער רמב"ם ברענגט עס אַראָפּ להלכה אין הל' תשובה[15], און איז מסביר אַז אַזוי מוז זיין דער סדר הלימוד: „הקטנים וכו' אין מלמדין אותן אלא כו' וכדי לקבל שכר עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתרה מגלין[16] להן רז זה[17] מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה (דלשמה) בנחת כו'"; און ווי ער איז אויך מאריך אין דעם אין פירוש המשניות שלו*[17], וואו ער זאָגט, אַז די וואָס זיינען נאָך ניט „משיגין האמת עד שיהיו כמו אברהם אבינו ע"ה" — „מזרזין אותם ע"ז ומחזקים כוונתם" צו טאָן מצות צוליב זייער שכר.

אָבער לאידך איז מובן, אַז ווען מ'איז מקיים אַ מצוה בלויז צוליב איר שכר, פעלט דאָן אין שלימות הקיום פון דער מצוה, וויבאָלד דאָס איז „שלא לשמה"; נאָכמער: אפילו ווען ער טוט אַ מצוה כדי צו מקיים זיין „מצות בוראו"[18], ער איז אָבער דערביי מכוון „אף להנאת עצמו"[18] — ער גיט צדקה „בשביל שיחיו בני או שאהיו בן עוה"ב"*[18], וואָס כאָטש ער איז („בדבר זה"[19]) אַ „צדיק גמור" — איז עס נאָך ניט דער שלימות'דיקער אופן פון קיום המצוה[20].

משא"כ בענין השמירה של המזוזה, י"ל אַז וויבאָלד דאָס איז (ניט בתור שכר פאָר דער מצוה, נאָר) אַ תוצאה (און אַ חלק) פון דער מצוה גופא, איז דאָס ניט קיין חסרון אין שלימות הקיום ווען דאָס ווערט געטאָן צוליב שמירה, וואָרום דאָס איז דאָך מעניני המצוה: נאָך מער, כנ"ל פון תוספות, דאָס איז מטרת המצוה — „לשימור עביד".

---

11) מנחות מד, א ד"ה טלית. וראה רש"י פסחים ד, א ד"ה חובת.

*11a) וראה כד הקמח מזוזה: „לכך קבעה לנו תורה מצות מזוזה .. כדי שנתכוין אל העיקר הזה .. שהשמירה חלה בנו ושופעת עלינו וכו'", ע"י"ש בארוכה.

12) ע"ד ההלכה ראה חולין קי, ב. ירוש' ב"ב ספ"ה.

13) ראה פרש"י ר"פ אחרי.

14) פסחים נ, ב. ושי"נ.

15) פ"י ה"ה (וכן בהל' ת"ת פ"ג ה"ה). והנה ברמב"ם כ' „בתורה" (כבירוש' חגיגה פ"א ה"ז) — אבל בפסחים שם — „בתורה ומצות". וראה קו"א להל' ת"ת לאדה"ז (פ"ד ס"ג) דמבאר דעיקר החידוש הוא בתורה וצריך לאשמעינן, משא"כ במצות.

16) כ"ה בדפוסים שלפנינו. וי"ג „יתרה ואחר כך מגלים", וי"ג „יתרה ומגלים" (רמב"ם ס' המדע, ירושלים תשכ"ד).

17) ראה שבת (פח, א) מי גילה לבני רז זה — הקדמת נעשה לנשמע. וי"ל דתלוי זב"ז. וראה לקו"ת במדבר יג, ד.

*17a) סנהדרין ר"פ חלק (סד"ה וכת החמשית). וראה כתר שם טוב (קה"ת) נז, א.

18) ל' רש"י פסחים ח, ריש ע"ב ד"ה ה"ז. וראה תוס' שם ד"ה שיזכה.

*18a) פסחים שם, סע"א ואילך.

19) ל' רש"י שם. ועד"ז ברש"י ב"ב י, ב ד"ה ה"ז.

20) ראה עיון יעקב לע"י פסחים שם.

נאכמער: איינער פון די טעמים[21] וואס מ'דארף קובע זיין די מזוזה „בטפח הסמוך לרה"ר" איז „כי היכי דתינטרי", ד.ה. אז דאס וואס די מזוזה איז א שמירה איז ניט נאר וואס מ'קען עס האבן אין מחשבה בעת קביעת המזוזה, נאר דאס באשטימט דעם אופן קיום המצוה, און דאס קומט במעשה בפועל[22] — ווי דער טור[23] ברענגט עס דארט אראפ בהמשך דבריו.

ג. לכאורה קען מען פרעגן: דער טור אליין איז דארט מסיים (נאכן אראפ־ברענגען דעם אויבנדערמאנטן דין): „ומ"מ לא יהא כוונת המקיימה אלא לקיים מצות הבורא ית' שצונו עלי" — אז מ'זאל ניט מכוון זיין אז די מזוזה איז לשם שמירה?

איז אבער — דער טור זאגט דאס ניט בלשון של איסור, אויך איז ניט מסתבר, אז דער טור קומט דא זאגן אז מ'דארף בכלל ניט טראכטן ביי קיום מצות המזוזה אז דאס איז א שמירה — ווייל, כנ"ל, מה־דאך אז אופן קיומה איז דוקא דורך א פעולה וואס ווייזט אז ענינה איז שמירה, איז דאך כ"ש אז מ'מעג טראכטן אזא מחשבה;

נאר דערמיט איז ער נאר שולל אז ביים קיום מצות מזוזה דארף ניט זיין די כוונה אז מ'טוט עס צוליב דער תועלת השמירה וואס מ'האט פון דער מצוה, וואס ער וואלט זי מקיים געווען מיט דעם זעלבן חשק והידור ווען עס וואלט דערביי ניט געווען קיין ענין פון שמירה כלל, נאר עס דארף זיין „לקיים מצות הבורא ית'"; אבער לאידך מעג מען בעת מעשה האבן אין זינען, אז די מצוה באשטייט אין דעם, וואס דער אויב־ערשטער האט געהייסן א אידן מאכן א שמירה אויף זיין בית —

און אפילו דאן, ווען מ'טוט די מצוה בלויז צוליב דער תועלת השמירה, איז עס קיום המצוה (נאר וואס דען —) שלא לשמה, וואס אויך דעמאלט (בא זייער מצב בדעת וחכמה וכו') איז כנ"ל (בלשון הרמב"ם): „מזרזין אותם ע"ז ומחזקים כוונתם".

ד. לכאורה קען מען אויף דעם פרעגן: דער רמב"ם[24] פסק'נט (און דער טור[25] ברענגט עס אראפ): „אלו שכותבין מבפנים שמות המלאכים .. הרי הן בכלל מי שאין להן חלק לעוה"ב שאלו הטפשים לא די להם שבטלו המצוה אלא שעשו מצוה גדולה וכו' כאילו הוא קמיע של הניית עצמן וכו'" —

ד.ה. אז דאס וואס די מזוזה ווערט באטראכט ווי א „קמיע של הניית עצמן" (צוליב א שמירה) איז עס ניט בלויז אן ענין פון שלא לשמה, נאר אויך א „טפשות", און נאך מער — „ה"ה בכלל מי שאין להם חלק לעוה"ב"[26]?

[דאס וואס דער רמב"ם זאגט אז „בטלה המצוה" — מ'איז מבטל די מצות מזוזה (זי איז פסול), איז ניט שייך בנדו"ד, ווייל דער פסול איז (ניט צוליב

---

21) מנחות לג, ריש ע"ב.

22) וכן כותבים שם שד"י מבחוץ שהוא ר"ת „שומר דלתות ישראל" (סידור האריז"ל (כוונת מזוזה). משנת חסידים מס' מזוזה פ"ג מ"ט. ובכל בו הל' מזוזה (הובא בד"מ יו"ד סרפ"ח): שומר דירת ישראל), ובזוה"ק רסו, א (וראה שם עו, ב): „שד"י מלבר למהוי נטיר ב"נ מכל סטרין מלגאו ומלבר". וראה בחיי ואתחנן ו, ט. וראה דרכי משה (ורמ"א) יו"ד סרס"ה רפה: „יניח ידו כו' ויאמר ה' שומרי כו'". ועוד.

23) יו"ד שם.

24) הל' מזוזה פ"ה ה"ד.

25) יו"ד סרס"ה רפח.

26) ראה שד"ח כללים מ"ם כלל קיד.

דעם וואָס „עשו מצוה גדולה כו׳ כאילו הוא קמיע כו׳״, נאָר) צוליב דעם וואָס מ׳האָט מוסיף געווען („שמות המלאכים וכו׳״) אין פנים המזוזה — און דער רמב״ם פסק׳נט אין דער פריערדיקער הלכה: „הוסיף מבפנים אפילו אות אחת הרי זה פסולה״[27];

און דאָס וואָס דער רמב״ם איז ממשיך „שעשו מצוה גדולה וכו׳״ איז (ניט קיין טעם נאָר) אַ הוספה אויף „בטלו המצוה״, און אַ הסברה ונתינת טעם אויף „ה״ה בכלל מי שאין להם וכו׳״].

ה. אָבער אין אמת׳ן קען מען ניט לערנען אין דער הלכה פון רמב״ם, אַז דער איסור באַשטייט נאָר אין דעם וואָס ער האָט אַ כוונה שלא לשמה (צו נוצן די מזוזה אַלס אַ שמירה ל„הניית עצמן״) — ווייל נוסף אויף דעם, וואָס ס׳איז שווער צו זאָגן אַז צוליב דעם זאָל ער אָנגע־רופן ווערן „טפש״ — וויבאַלד אַז לשימור עביד (כנ״ל) — און בפרט ביז אַז „ה״ה בכלל מי שאין להם חלק לעוה״ב״ — בשעת׳ן פס״ד מפורש אין רמב״ם[28] אַז „הבריא שקרא פסוקין כו׳ כדי שתגן כו׳ ה״ז מותר״, ד.ה. מ׳מעג נוצן דברי תורה אַלס אַ הגנה און מ׳זאָגט ניט אַז דורך דעם מאַכט ער פון תורה אַ „קמיע של הניית עצמן״ וכו׳;

נאָר דער רמב״ם אַליין איז עס מסביר דערמיט וואָס ער איז מוסיף (נאָך די ווערטער „כאילו הוא קמיע של הניית עצמן״): „כמו שעלה על לבם הסכל שזהו דבר המהנה בהבלי העולם״:

דאָס וואָס זיי שרייבן אַריין אין דער מזוזה „שמות המלאכים וכו׳״ (הגם די מזוזה אַליין איז אַ שמירה), איז אַ באַווייז אַז ביי זיי איז די מזוזה אינגאַנצן ניט קיין ענין של מצוה (— ווייל וואָס פאַר אַן אָרט האָט עס צו מוסיף זיין אין דער (מצוה[29] און) שמירה של הקב״ה?), נאָר אַ „קמיע של הניית עצמן״, אַז דאָס איז צוליב זיינע הנאות, וואָס זיינען „הבלי העולם״;

און דעריבער איז עס אַ טפשות, וואָרום אַ מזוזה איז אַ שמירה נאָר דער־פאַר וואָס דאָס איז אַ מצוה און זי טוט אויף די שמירה, אין דער צייט וואָס זיי (דורך מוסיף זיין אין דער מזוזה) נאָרן זיך און מיינען, אַז די שמירה איז ניט פון דער מצוה, נאָר פון אַ „קמיע של הניית עצמן״, וואָס מהאי טעמא איז ביי זיי רעכט אַז ס׳איז אַ „דבר המהנה בהבלי העולם״; און דעריבער „אין להם חלק לעוה״ב״, ע״ד ווי מ׳געפינט עס אינעם דין[30] אַז די וואָס „עושין דברי תורה רפואת גוף״ זיינען זיי „בכלל הכופרים בתורה״, ווייל תורה איז נאָר „רפואת נפשות״[31].

---

27) וראה רא״ש סוף הל׳ מזוזה שלו (ועד״ז בפסקי הרא״ש לרי״ף הל׳ מזוזה בסופם) — נעתק בטור שם — דכתב רק „שבפנים אין להוסיף מאומה כו׳ לפי שנראה כאילו כו׳ קמיע לשמירה כו׳״, ולא כתב שעי״ז „בטלו המצוה״ — כי לא הביא (ועד״ז בטור שם) בכלל פסק הרמב״ם ד„הוסיף מבפנים אפילו אות אחת ה״ז פסולה״ (ועד״ז בשו״ע וברמ״א (שם) כ׳ רק דאסור להוסיף מבפנים, ולא שהמזוזה נפסלת עי״ז). ואכ״מ.

28) הל׳ ע״ז פי״א הי״ב.

29) משא״כ כש„כותבים .. מבחוץ .. שד״י״ — ד„אין בזה הפסד לפי שהוא מבחוץ״ (רמב״ם הל׳ מזוזה שם).

30) רמב״ם הל׳ ע״ז שם.

31) ברא״ש (שצויין בהערה 27) כ׳ בקיצור ד„בפנים אין להוסיף מאומה כו׳ שנראה כאילו מכוין לעשות לו קמיע לשמירה״ — ומדהשמיט (ממ״ש הרמב״ם): א) דאין לו חלק לעוה״ב, ב) שהוא טפש, ג) שחושב שהוא „דבר המהנה בהבלי העולם״ — משמע, שמצד זה לחוד שמכוין שהמזוזה היא שמירה אסור,

אבל מזה שמדגיש „קמיע לשמירה״ מוכח, דהאיסור הוא רק כשמכוין שהמזוזה אינה מצוה כ״א „קמיע״ כבפנים [וסיום דברי הרא״ש „אלא יעשה

משא"כ ווען אייגער איז קובע אַ מזוזה כשירה און איז גאָרניט מוסיף אין דער מזוזה, נאָר ביים קיום המצוה האָט ער די מחשבה אַז ער טוט עס ווייל ער ווייל די שמירה פון דער מצוה[32], איז עס לכל היותר אינעם גדר פון קיום המצוה שלא לשמה[33].

ובפרט ווען ער טוט עס ניט בלויז אלס אַ שמירה, נאָר ער איז מכוון צו מקיים זיין אַ מצוה פון דעם אויב־ערשטן, וואָס ער האָט געהייסן אַרויפ־לייגן אַ שמירה אויפן פתח הבית — איז ער דעמאָלט מקיים די מצוה בשלימותה[34].

ו. עפ"י האמור לעיל, אַז די שמירה וואָס ווערט אויפגעטאָן דורך מזוזה איז ניט אַ „שכר" אדער „סגולה" נוספת אויף דער מצוה, נאָר דאָס איז מענין המצוה גופא — ווערט פאַרשטאַנדיק אַ דבר פלא וואָס מ'געפינט בקשר צו מצות מזוזה:

די משנה (אין מס' כלים[35]) רעכנט אויס כמה כלים וואָס האָבן אַ בית קבול (און דעריבער „הרי אלו טמאין"), און איינער פון זיי איז: „מקל שיש בו בית קבול מזוזה". זאָגט דאָרט דער תוספות יו"ט: „ואפשר שהיו אנשים בזמן המשנה נושאים מזוזה עמם וחשבו זה למצוה ולשמירה להם";

וואָס פון דעם וואָס מ'ברענגט אַראָפ די מציאות פון „מקל שיש בו כו'" צוליב שמירה און מ'איז עס ניט מבטל[36], איז משמע, אז אט די הנהגה האָט אַן ארט[37].

ובאמת איז משמע (און נאָכמער — מוכח) פון ירושלמי, אַז די מזוזה גופא האָט אין זיך סגולת השמירה, אפילו ווען ס'איז דערביי ניטאָ ענין קיום המצוה:

המצוה כתיקונה לקיים מאמר הבורא ית' והוא ישמרנו וצלנו• על יד ימינו" — ה"ז גופא כוונת האדם, שעושה מצוה שע"י „הוא ישמרנו וכו'"],

ומה שהשמיט הרא"ש כהנ"ל — כי איירי גם כשאינו מכוין שהמזוזה היא קמיע כו' דמ"מ אסור להוסיף בפנים המזוזה כי „נראה כאילו מכוין כו'".

32) ולהוסיף: אם לא הוסיף שמות המלאכים כו', גם אם כיוון שהמזוזה היא „קמיע של הניית עצמן .. דבר המהנה בהבלי העולם", אין ברורה דעת הרמב"ם האם ע"ז נפסלת המזוזה, דאפ"ל דאף שהעושה כן הוא טפש ואין לו חלק לעוה"ב, מ"מ, המזוזה כשירה. וראה לעיל הערה 27.

33) ומ"ש בכס"מ (להל' מזוזה שם) בתי' הב': „וגם אין הכוונה בעשייתה לשמור הבית אלא צריך שיכוין לקיים מצות הקב"ה וממילא נמשך שתשמור הבית" — י"ל דאין כוונתו שזהו האיסור וה„טפשות", כ"א בא לתרץ מ"ש הרמב"ם „שעשו כו' כאילו הוא קמיע של הניית עצמן כו'", דלכאורה משמע שבפועל אינה (שהמזוזה אינה שמירה כו') — ועל זה כותב ב' ענינים: א) „דאין הכי נמי שהמזוזה שומרת הבית כשהיא כתובה כתקנה לאי• המלאכים הכתובים בה מבפנים" — היינו, שמזוזה זו (שהוסיף בה שמות המלאכים כו') אינה שמירה. ב) „וגם אין הכוונה בעשייתה כו' אלא צריך שיכוין לקיים מצות הקב"ה וממילא נמשך שתשמור הבית" — דגם מזוזה כשירה אינה „קמיע" כ"א מצוה, וע"י המצוה „ממילא נמשך שתשמור הבית" [בסגנון אחר: זה ש„ממילא נמשך שתשמור הבית" הוא ג"כ חלק מהמצוה. וע"ד הנ"ל הערה 31 בדעת הרא"ש].

•) בפסקי הרא"ש להרי"ף: ויצילנו. ובטור: והוא שומרנו והוא יצילנו.

••) הטעם שהכס"מ מוסיף „לא המלאכים וכו'" ואינו מסתפק במ"ש „שהמזוזה שומרת הבית כשהיא כתובה כתקנה" (וכאן אינה כתובה כתקנה שהרי הוסיף בפנים המזוזה) — כי באם היו המלאכים שומרים: 1) הרי מזוזה זו היא קמיע ג"כ — היפך ממש"כ דרק „כאילו". 2) אין הכרח שעשו המצוה קמיע — כ"א רק שמות המלאכים.

34) וראה רמב"ם שם (נעתק לעיל הערה 29) בנוגע לכתיבת שם שד"י מבחוץ ד„אין בזה הפסד" — אף שענינו שמירה, כנסמן לעיל הערה 22.

35) פי"ז מט"ז.

36) ומ"ש בתוי"ט „וחשבו זה", דמשמע דאינו כן — קאי על „למצוה" (ושמירה של מצוה). אבל ראה תוס' אנשי שם שם.

37) ולהעיר, דעל שולחן הכתיבה והלימוד של כ"ק מו"ח אדמו"ר היתה מונחת מזוזה — ראה לקו"ש ח"ט ע' 261.

עס ווערט דערציילט אין ירושלמי[38], אז רבינו הקדוש האָט געשיקט אַ מזוזה צו ארטבון — אַ נכרי[39] — און האָט אים געזאגט אז ער שיקט אים „מילה דאת דמך לך והיא מנטרא לך"; ד.ה. הגם אז אַ נכרי איז ניט אין גדר פון קיום מצות מזוזה[40], פונדעסטוועגן איז אויך אין דעם פאַל שייך דער ענין פון „מנטרא לך" וואָס איז דאָ אין מזוזה.

[ובפרט לויטן המשך און אויספיר פונעם סיפור, וואָס ווערט געבראַכט אין שאלתות*[40], אז דורך דעם וואָס ארטבון האָט געזומען די מזוזה וכו' האָט זיך גלייך אויפגעטאָן די שמירה און „מיד ברחה אותה שדה כו'"].

ולכאורה איז עס אַ דבר תמוה: וויבאַלד מ'האָט זיך נוהג געווען אַריינ־צוטאָן אינעם „מקל" אַ מזוזה דווקא, איז עס דאָך אַ הוכחה אז מ'האָט דאָס געזומען ניט אַלס סתם אַ פרשה פון תורה (וועלכע איז — בכלל — מגין[41]), נאָר אַלס (שמירה פון) אַ מזוזה — ווי איז דאָ שייך דער גדר פון שמירה פון אַ מזוזה? דער דין[42] איז דאָך, אז „תלאה במקל פסולה", און ווי די גמרא[43] איז נאָך מדגיש: „סכנה ואין בה מצוה", וכפירוש רש"י[44] „סכנה — מן המזיקים שאין הבית משתמר בה עד שיקבענה בצורת הפתח כהילכתה".

[און כאָטש די גמרא דערציילט דאָרט, אז „של בית מונבז המלך היו עושין בפונדקותיהן כן זכר למזוזה", און ווי מ'געפינט בכמה מצות, אז מ'מאַכט אַ זכר צו אַ מצוה (ווען מען קען איר ניט מקיים זיין), אַזוי ווי די „זרוע" וואָס מ'נעמט בליל פסח זכר צום קרבן פסח[45] — געפינט מען אַבער ניט אז דורך אַ זכר[46] זאָל מען באַקומען דעם שכר המצוה כו'; וכמובן הטעם — הגם דאָס איז טאַקע אַ „מעין" און „זכר" (ע"פ תורה) צו דער מצוה, איז אַבער דער שכר פאַרבונדן מיטן קיום המצוה].

ע"פ הנ"ל איז מובן: וויבאַלד די שמירה שע"י המזוזה איז פאַרבונדן מיטן גוף המזוזה, במילא איז שייך אז אַ מעין פון דעם ענין השמירה איז פאַראַן אין דער מזוזה אַליין, אפילו איידער מ'איז דערמיט מקיים מצות מזוזה, וויבאַלד זי איז געשריבן געווארן לשם מזוזה וכו', אַדער אפילו ווי בא ארטבון.

ז. דערמיט קען מען אויך מסביר זיין אַ פלא'דיקן סיפור, וואָס כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט דערציילט*[46]: בעת ער האָט זיך געפונען אין מאסר, האָט מען ביים ערשטן פאַרהער אים געפרעגט צי ער וויים וואו ער געפינט זיך? דערויף האָט ער געענטפערט: „אַוודאי וויים

38) פאה פ"א ה"א. הובא בב"ר ספל"ה.

39) בפני משה לירושלמי שם כ' שהי' „יהודי חשוב". אבל ראה בס' שהובאו בעמודי ירושלים (לר"י אייזנשטיין) לירושלמי שם. שד"ח כרך ט דברי חכמים סקל"ה.

40) ויתרה מזה, בית בשותפות נכרי פטור ממזוזה (שו"ע יו"ד ר"ס רפו. עי"ש במרדכי וכו').

*40) סי' קמו.

41) ראה רמב"ם דלעיל בפנים ס"ה (ע"פ שבועות טו, ב).

42) מנחות לב, סע"ב. רמב"ם הל' מזוזה פ"ה ה"ח. טור יו"ד סרפ"ט.

43) מנחות שם.

44) אבל ראה תוס' שם ד"ה סכנה.

45) שיש לו קצת שייכות להקרבן, שלכן עושים כמה הרחקות שלא יהא כל דמיון להקרבן — ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' ו (בהוצאת תשל"ג ולאח"ז).

46) משא"כ בלימוד תורת הבית (ביהמ"ק) שהוא לא רק כזכר למקדש, מפני דציון בעי דרישה (ר"ה ל, א), כ"א בעיקרו מפני שע"ז „מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית" (תנחומא פ' צו יד. ויק"ר פ"ז, ג). וראה בארוכה לקו"ש חי"ח ע' 412 ואילך.

*46) ספר השיחות תש"ב ע' 82.

איך, אז איך געפין זיך אין אזא פלאץ, וואס איז פטור פון א מזוזה, עס איז דא ערטער וועלכע זיינען פטור פון א מזוזה, ווי בית דיר של סוסים[47] ובית הכסא".

ולכאורה אינו מובן: פארוואס האט כ"ק מו"ח אדמו"ר אויסגעקליבן אן ענין שלילי — אז דאס איז א מקום וואס איז פטור פון מזוזה? לכאורה וואלט געווען מער מתאים צו ענטפערן מיט אן ענין חיובי, אז ער געפינט זיך אין ארט וואס (אויך) דארט איז דא השגחה פרטית[48] — ובפרט אז ער איז דאס מדגיש דערציילענדיק פרטי המאסר פאר"ן פארהער און נאכדעם — אז ס'איז „מלא כל הארץ כבודו" וכדומה?

ובמיוחד אז כ"ק מו"ח אדמו"ר האט געוואלט ווייזן (ווי ער האט דערציילט כמה פעמים[49]) אז ער פירט זיך מיט א תקיפות און רעכנט זיך אינגאנצן ניט מיט זיי, ביז אז זיי זיינען „כאילו אינם וכאין ואפס ממש"[49*] — וואלט דאך געפאסט צו זאגן דוקא ענינים הנ"ל?

נאר דער ענין אין דעם — י"ל: כ"ק מו"ח אדמו"ר האט אויך דארט, אין מאסר, געוואלט האבן די שמירה פון מזוזה; וויבאלד עס איז ניט געווען שייך צו מקיים זיין די מצוה כפשוטה, האט ער דעריבער געטאן וואס ער האט געקענט אויף צו מאכן א „זכר" צום ענין המזוזה, און נאכמער — רעדן אין תורת מזוזה (וואס דורכדעם ווערט נמשך א מעין פון שמירת המזוזה).

און דערפאר האט ער געזאגט און מברר[50] געווען אט די הלכה, אז דער ארט וואו ער האט זיך געפונען איז פטור ממזוזה, וואס דערמיט האט זיך אויפ־געטאן די שייכות צום ענין המזוזה אין א צווייענדיקן אופן: (א) דורכן לימוד פון הלכות מזוזה איז דא פס"ד חז"ל „כל העוסק בתורת כו' כאילו הקריב כו'"[51] — כאילו ער איז דאן מקיים מצות מזוזה; (ב) דורך דעם וואס ער האט מברר געווען די הלכה אז דער בית (ער איז בגדר וכתבתם על מזוזות ביתך[52] — אבער בנדו"ז) איז פטור ממזוזה — האט עס פועל געווען א שייכות (ניט נאר מיט „תורת" מזוזה, נאר אויך) מיט מצות מזוזה — א שייכות שלילית: דער בית איז פטור ממזוזה[53].

---

47) ראה פתחי תשובה יו"ד סרפ"ו (סק"ב) דעכשיו פטור כיון ד„רואים בחוש דנפיש זוהמייהו".

48) להעיר מלקו"ד ח"ד תרכו, ב בהערה.

49) ראה ספר השיחות שם. לקו"ד ח"ד תרכו, א. תרלט, ב. סה"ש תש"א ע' 138.

*49) סה"ש תש"א שם.

50) ראה אגה"ק סכ"ו (קמד, ב): והמשכיל יבין ענין פלא כו' — ולהעיר דחדר החקירה פטור ממזוזה מפני דאינו „בית", בית דיר כו' — מפני הזוהמא כו' אסור לקבוע בו מזוזה, ובכ"ז מדמה זל"ז. ואכ"מ.

51) מנחות קי, א. הובא להלכה בשו"ע אדה"ז או"ח סי' א' סי"א (במהדו"ת — סוס"א).

52) משא"כ כשאין בו ד' אמות על ד"א וכיו"ב (שו"ע יו"ד סרפ"ה סי"ג).

53) שזהו אחד מהביאורים במ"ש (שופטים יח, יג) „תמים תהי' עם ה'א" ומפרש אדה"ז (לקו"ת נצבים מה, ג) שע"י המצות האדם שלם („תמים") בכל אברי נפשו משא"כ אם חיסר מצוה א' חסר א' מאברי נפשו כו' — דלכאורה: מכיון שיש תרי"ג אברי נפשו כנגד תרי"ג מצות (ראה אגה"ק סכ"ט בתחילתו), הרי במצב שאא"פ לקיים מצוות מסויימות (כמו בזמן שאין ביהמ"ק קיים, וכיו"ב) נמצא שאא"פ להאדם להיות „תמים" בכל אברי נפשו?

וי"ל [נוסף ע"ז שמזה גופא שנמצא במצב שאא"פ לו לקיים מצות אלו ה"ז הוכחה שכבר קיים אותן בגלגול הקודם — ראה אגה"ק שם — הרי] שאז שלימות האברים התלויים במצות אלו היא ע"י: א) לימוד „תורת" מצות אלו שע"ז „כאילו הקריב כו'". ב) זה גופא שמקיים מצות התורה שלא לעשות מצות אלו במצב שאסור לעשותם (לא להקריב קרבן כו', וכיו"ב) הוא שמירת (דיני) המצוה. ולהעיר מלקו"ש ח"ה ע' 148 הערה 45. — ראה בכ"ז קרית ספר להמבי"ט בהקדמתו פרק ז.

— בסגנון אחר קצת:

די שייכות פון א בית צו א מזוזה קען זיין אויף צוויי אופנים: א) א בית וואס איז מחוייב אין מזוזה, איז די שייכות אין אן אופן חיובי — דורך קובע זיין די מזוזה על פתח הבית. ב) א בית וואס איז פטור ממזוזה — איז די שייכות אין אן אופן שלילי: מען פאלגט אויס ציווי התורה און מ'איז ניט קובע דארט א מזוזה —

וי"ל אז דאס איז געווען דער טעם פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, וואס ער האט בוחר געווען צו זאגן אז ער געפינט זיך אין א בית וואס איז פטור ממזוזה, ווייל דאס האט ממשיך געווען א ענין של שמירה פון מזוזה.

ח. פון דעם אלעם איז פאר-שטאנדיק דער גודל הזכות וואס איז דא אין דער השתדלות אין „מבצע מזוזה" ובפרט בימינו אלה:

אידן זיינען דאך ככבשה אחת בין ע' זאבים[54], וואס זייער הילף איז דער „רועה שמצילה ושומרה כו'"[54]; ובמיוחד נאך די לעצטע מאורעות, אין וועלכע מ'האט געזען במוחש אז עס האט געפעלט אין די בתים פון די געליטענע, אין קיום מצות מזוזה[55], וואס דער שם, געשריבן אין אן אופן אז מען זאל עם זהן וועז די מזוזה איז שוין צוזאמען געוויקלט איז ש-ד-י ר"ת שומר דלתות ישראל[56] — איז דער שם (ושמירתו) ניט געווען בא זיי —

דארף זיין די השתדלות הכי גדולה אז יעדער אידישע הויז זאל האבן א מזוזה אויף אלע טירן המחוייבים במזוזה און זיי זאל זיין אנגעקלאפט כהלכתה;

און די השתדלות דארף זיין סיי ביי אנשים, און סיי ביי נשים וועלכע זיינען מחוייב אין מזוזה פונקט ווי אנשים[57], ובפרט ווי די גמרא[58] איז מסביר: „גברי בעי חיי נשי לא בעי חיי"[59] [ועוד: זיי-ענדיק די „עקרת הבית", ליגט אויף איר א ספעציעלע פליכט צו באווארענען עניני הבית — במילא אויך שמירת הבית דורך „מזוזות ביתך גו"];

און דורך דעם ווערט א שמירה אויפן בית און אויף אלץ וואס געפינט זיך אין בית, און נאכמער (ווי עס שטייט אין זוהר[60]): די שמירה איז אין אן אופן פון „הוי' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם" — אפילו ארויסגייענדיק פון בית,

און וויבאלד אז כל ישראל ערבים זב"ז[61], און אלע אידן זיינען א „קומה אחת"[62], איז פארשטאנדיק, אז דורך דער הוספה פון קיום מצות מזוזה פון יעדער איינציגן חדר המחויב במזוזה — ווערט ניתוסף אויך אין דער שמירה פון דער גאנצער קומה, פון כל ישראל, פון יעדער איד, אנשים נשים וטף, בכל מקום שהוא,

ובלשון הכתוב: הוי' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

(משיחות חגה"ש וש"פ בהעלותך תשכ"ז, י"ב תמוז תשל"ד)

54) תנחומא תולדות ה.

55) כמדובר בארוכה בההתועדויות דש"פ מטו"מ, אור ליום כ"ט תמוז, ש"פ חזון תשל"ו.

56) ראה לעיל הערה 22.

57) משנה ברכות (כ, ריש ע"ב). רמב"ם הל' מזוזה פ"ה ה"י. טושו"ע יו"ד סו"ס רצ"א.

58) קדושין לד, א. יומא יא, ב.

59) וראה „מילואים" — עה"ג בשו"ע הוצאת ראם (ואופסעט ממנה) — ליו"ד סרפ"ה, שמטעם זה יש דין קדימה למצות מזוזה לשאר מצות שהנשים מחוייבות בהן כיון שחייהן תלויות בה (משא"כ אנשים כו'), ע"י"ש.

60) ח"ג רסג, ב. וראה רמ"א יו"ד שם ס"ב.

61) שבועות לט, ע"א.

62) לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.